

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXXIII. Responsiones sectariorum confutantur, signanter privatus
Calvinistarum spiritus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

*cumentis moniti, omnes omnium spiritus ad divini verbi regulam exigamus, ut probemus, num ex Deo sint. Unde præcedenti capite §. 10. Catholicos irridet, quod pro cerio habeant, Concilium Generale, legitime congregatum... errare non posse. Hoc (inquit) perpetuum esse nego, ut vera sit, & certa interpretatio, qua Concilii suffragiis fuerit recepta. Quod si ita est de Generalibus Synodis, multò magis de Nationalibus. Neque hoc Calvinistæ negant, imò Synodus Dordrectana, ex Ministris Gallis, Germanis, Anglis, Batavis, &c. conflata, expressè confitetur, dum, post omnem suam discussionem, & definitionem, conquerentibus Remonstrantibus, quòd ipsorum opinio damnata esset, & credendorum conscientia coarctata, Synodi Præsides responderunt: *Vestris conscientis non imperamus: relinquatur vobis liberum iudicium privatum; non verò publicum, verbo, aut calamo expressum*, prout videre est in Actis illius Synodi fess. 30.*

410 Tertiò, Lutherani, Calvinistæ, &c. per suum illud pseudo-principium, nihil credendum, nisi quod in sacris Litteris expressè, vel (ut alii) clarè continetur, everunt omnem fixam & infallibilem fidei regulam: ergo non habent fixam & infallibilem fidei regulam. Probatur antecedens: quia si nihil credendum, nisi quod expressè, vel clarè in sacris Litteris continetur; ergo credendum non est, Genesim, Exodum, &c. Evangelium secundum Matthæum, Lucam, Marcum, Joannem, &c. esse Scripturam sacram, seu infallibile Dei verbum (hoc enim nullibi Scriptura sacra expressè, vel clarè dicit) nec credendum est, eos omnes libros, quos sive Lutherani, sive Calvinistæ pro canonicis habent, esse reipsà libros divinos. In qua enim Scripturæ parte id expressè, vel clarè dicitur: de eorum plerisque nulla Scriptura reflexè loquitur. Nec ipsi sacri libri sese testantur esse divinos. Et ut id testarentur, id non sufficeret; cum ex Ezech. 13. constet, non defuisse pseudo-prophetas, qui dicerent: *Ait Dominus, ait Dominus, cum Dominus non esset locutus*. Et quamvis epistolas Pauli Petrus commendat in secunda sua c. 3. hoc tamen rarum & singulare est, istamque secundam Petri epistolam esse canonicam, & divinam, nec ipsa, nec alia Scriptura dicit. Denique licet id Scriptura diceret, quæstio equidem superesset, an codex ille Paulinarum epistolarum, quem modò habemus, reverà sit ille idem, quem Petrus in sua illa epistola commendat. Hoc certè Petrus non dicit, uti nec ulla Scriptura declarat, libros Moyfi, Prophetarum, Evangelistarum, Apostolorum, quos modò habemus, esse illos ipsos, quos Moyses, Prophetæ, Evangelistæ, & Apostoli conscripserunt; illos ipsos (inquam) non suppositicios, nec depravatos, per tot sæculorum revolu-

tiones, Ecclesiarum direptiones, &c. Neque enim Moyses, neque Prophetæ, neque Evangelistæ, neque Apostoli ullibi expresserunt, libros à se conscriptos nunquam imposterum depravandos, nec alios in locum ipsorum supponendos.

Ecce ergo Lutherani, Calviniani, &c. secundum suum illud pseudo-principium, infallibiliter scire non possunt, illam, quam modò habent, Scripturam esse sacram & divinam. Ergo nullam habent infallibilem fidei suæ regulam: cum nullam aliam agnoscant, nisi Scripturam, quam modò habent.

Nullum etiam habent certum & infallibilem sacrorum librorum Canonem, utpote quem Scriptura sacra nullibi exprimit. Illum tamen vera religio habere debet, nec vera est, quæ non habet. Ubi enim non est certus & infallibilis Canon sacrorum librorum, pro Dei verbo quisque quod vult accipit, quod vult rejicit. Ex quo rursum fit, quòd certam non habeat, sed vacillantem credendorum regulam. Ut enim certam regulam habeat, certum habere debet Canonem librorum continentium Dei verbum. Vacillante verò regulà fidei, ipsorum fidem vacillare necesse est; & ubi fides vacillat, vera fides, vera religio, vera Ecclesia non est.

CAPUT XXXIII.

Responsiones sectariorum confutantur, signanter privatus Calvinistarum spiritus.

H Ujus rationis evidentia convicti plures 412 sectarii, fatentur ex sola nos Ecclesiæ traditione, & testificatione habere sacrorum librorum Canonem, solàque Ecclesiæ autoritate canonicas Scripturas à non canonicis discerni. Sed quæro, an istam Ecclesiæ traditionem testificationemque infallibilis esse credant autoritatis, an fallibilis? Si fallibilis, per eam infallibiliter ipsis constare non potest, quinam libri canonici sint, quæ Scriptura sacra, divinaque? Sicque necdum habent infallibilem fidei regulam. Si infallibilis, tria consequuntur ipsorum confessioni diametraliter adversa. Primò, falsum esse quod contendunt, nihil esse certà fide credendum, nisi quod verbo Dei scripto continetur. Secundò, traditiones non scriptas esse regulam fidei. Tertiò, omnes libros, quos Ecclesia Catholica pro canonicis habet, pro canonicis habendos: utpote pro quibus omnibus & singulis par est Ecclesiæ Catholice traditio, ac testificatio, infallibili autoritate suffulta.

Propterea Calvinus ad spiritum cujusque 413 privatum recurrit, dicens neque ex ipsa Scriptura, neque ex Ecclesiæ autoritate, libros canonicos, à non canonicis discerni, sed id per privatam Spiritus sancti testificationem, persuasionemque interiorem unicui-

que credentium innotescere. Sed contra 1°. vel spiritus ille privatus ipsis persuadet id solum credendum, quod verbo Dei scripto continetur, vel insuper credendum aliquid aliud? Si primum, ergo spiritus ille privatus ipsis non persuadet, hanc quã utuntur Bibliam, veram esse Scripturam. Hoc enim nullo verbo Dei scripto continetur. Si secundum, ergo spiritus ille privatus ostendit, ipsos esse mendaces, falsumque esse fundamentale principium, cui secta ipsorum innititur: utpote ipsis dictans, quod credere debeant has vel illas quas habent Scripturas, non esse suppositas, nec adulteratas, &c. tametsi hoc verbo Dei scripto non contineatur.

414 Contra 2°. vel spiritus ille privatus est regula infallibilis, vel fallibilis pro discernendis Scripturis, &c. ? Si fallibilis, per spiritum illum privatum non discernitur infallibiliter verbum Dei verum ab adulterino. Si infallibilis, nullibi certè Scriptura cuilibet privato infallibilem promittit Spiritus sancti assistentiam, sed Ecclesie dumtaxat, quam solum Apostolus 1. Timoth. 3. vocat *columnam & firmamentum veritatis*, non singula membra illius.

415 3°. recurus ille ad spiritum privatum, ex natura rei minime idoneus est ad manifestandam primam & generalem credendorum regulam, qualis est Scriptura sacra. Neque enim convenienti rerum ordini, neque consuetæ Dei providentiæ congruit, communem, & publicam credendorum legem, quæ directè, & per se universam respicit Ecclesiam, aliter quàm publicã, & solemnem voce ei denuntiare, ex quo notitia illius deinde dimanet ad singulos; ei verò non congruit notitiam illius ad Ecclesie universalitatem, nonnisi per singulos seorsum derivare. Hæc, inquam, non est conveniens promulgatio communis & publicæ legis, nec sic Decalogi legem Deus promulgavit, sed publicè, & solemniter per Moysen in monte Sinai.

416 4°. spiritus privatus Lutheranorum, Calvinistarum, &c. ambiguus est & fallax, imò & sibi contrarius, ut experientia demonstrat. Ex illo namque spiritu Calvinistæ nonnullos libros canonicos admittunt (v. g. epistolam Jacobi) quos Lutherani rejiciunt, & contra: utrisque jaçantibus se persuasos esse à Spiritu sancto. Nec omnes Calvini discipuli convenient in iisdem libris canonicis: cum Sebastianus Castellio, Genevensis Ludimagister, Canticum Canticorum senserit non esse canonicum. Et in sensibus, versionibusque Scripturæ, Calvinistæ Calvinistis frequenter adversentur; in ipso quoque Calvino, sicut & Luthero, spiritus privatus vario tempore varius fuerit. Tam enim iste, quàm ille, modò hoc, modò oppositum privato spiritu suo docuit. Nec tamen Spiritus sanctus sibiipsi contrarius esse potest. Igitur spiritus privatus ipsorum nec

est Spiritus sanctus, nec Spiritus sanctus adest spiritui privato ipsorum. Et unde Lutherus probare potest, Spiritum sanctum sibi potius adesse, quàm Calvino, vel quàm mihi Catholico? Certè non ex illis (quas allegant) Scripturis, *Unctio docet vos de omnibus. Ipse Spiritus testimonium reddit*, &c. utpote quæ determinatè non loquuntur de Luthero, vel Calvino, nec de eorum sectatoribus, potius quàm de me.

5°. privatus ille spiritus ad alios docendos, & refellendos accommodatus non est, nec ad reddendam aliis fidei suæ rationem (cùm de eo aliis constare non possit) Scriptura tamen 1. Petri 3. monet fideles, ut sint *parati semper ad satisfactionem omni poscenti rationem de ea qua in vobis est spe*.

6°. nimis absurdum est Ecclesie negare infallibilem in discernendis Scripturis, legitimisque versionibus, ac sensibus earum auctoritatem; eam verò singulis fidelibus, seu privato eorum spiritui concedere. Cùm ex ipsa Scriptura constet, non singulos fideles, sed Ecclesiam Dei vivi esse *columnam & firmamentum veritatis*. Non hoc sensu tantum, quod fida sit Custos & Depositaria sacrorum librorum; verùm hoc etiam sensu, quod legitima sit Judex legitimarum versionum, legitima quoque interpret sensuum, quos continent. Ad hoc quippe significandum Petrus in secunda sua canonica c. 1. negat Scripturam esse privatæ interpretationis: *Omnis prophetia Scriptura propria interpretatione non fit*. Et à Christo promissus est Ecclesie, non verò privato cuique fideli, Spiritus sanctus, qui doceat eam omnem veritatem, adeò infallibiliter, quod portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Quæ cùm ita sint, nimis fatuum est, in fidei controversiis, discernendisque Scripturis, & legitimo earum sensu, privatum spiritum suum opponere publico, & universali Ecclesie spiritui; quasi infallibilis assistentiã Spiritus sancti magis promissa sit singulis fidelibus seorsum, quàm Ecclesie universali, seu Capiti illius, vel Occumenico, legitimoque Concilio. Si enim singulis fidelibus adest Spiritus sanctus; quanto magis omnibus in Christi nomine congregatis? Cùm nonnisi delirus dicere possit, eo ipso fideles Spiritu sancto destitui, quo in Christi nomine congregantur; Christo econtrà attestante, sese specialiter assisturum pluribus in nomine suo congregatis: scriptum est enim Matth. 18. *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum*. At verò si adesse dignatur, ubi duo vel tres in nomine ipsius congregati fuerint; quanto magis non deerit, ubi plures convenerint Sacerdotes, ait Gregorius Magnus l. 7. epist. c. 110. sive (ut Ambrosius dicit epist. 25.) *quanto magis, ubi plena est in nomine Domini congregatio?* Hinc à prima Ecclesie fundatione usus semper obtinuit, ut cùm de fidei ar-

titulo aliquo, vel Scripturæ sensu gravior suborta foret controversia, decisio illius non privato cujusque spiritui permitteretur, sed Ecclesiæ Catholicæ sensus requiretur, eumque in finem vel consuleretur Pontifex Romanus, vel Concilium Generale congeretur, cujus definitioni, à S. Pontifice confirmatæ, fideles omnes se submittere tenerentur. Sic enim ortâ hæresi Arianâ, cùm de legitimo sensu verborum istorum, *Ego & Pater unum sumus*, gravior mota esset disceptatio, per Concilium Nicænum decisa fuit. Sic etiam contra Nestorium, privato suo spiritu Scripturas de divini Verbi Incarnatione explicantem, coactum fuit Concilium Ephesinum, in eoque Scripturæ illæ explicatæ. Sic denique ipsimet Apostoli subortam de observatione legalium quæstionem, congregato Hierosolymis Concilio, non spiritu privato resolverunt, taliterque congregati dixerunt: *Visum est Spiritui sancto & nobis.*

419 7º. recursus ad privatum spiritum, relicto communi Ecclesiæ spiritui, seu sensu, fons est & origo hæreson omnium, omnique licentiæ, ac libertinitatis, in materia religionis. Inde enim enata hæresis Ariana, inde Nestoriana, inde Macedoniana, inde Pelagiana, inde reliquæ hæreses omnes. Propriusque hæresis genius semper fuit, in fidei controversiis, adversus publicum Ecclesiæ sensum privatas Spiritus sancti illuminationes prætereendere; & sicut pseudo-Prophetæ dicebant, ait *Dominus*, ait *Dominus*, cum *Dominus non esset locutus*; sic etiam hæretici dicere solent, hoc mihi dicitur Spiritus Veritatis, cùm non dicitur nisi spiritus erroris. Unde Augustinus tract. 45. in Joan. *Sunt qui Christi nomine gloriantur, qui se videntes non solum jactant, sed etiam a Christo illuminatos videri volunt. Sunt autem hæretici.* De quibus Gregorius Magnus l. 5. Moral. c. 18. *Sepè (inquit) hæretici Deum sibi imaginabiliter fingunt . . . ejusque vocem, quasi aure lenis, audire se perhibent: quia ad secreta illius cognoscenda, quasi esse se cæteris familiariores gaudent. Non enim ea docent qua Deus publice (per Ecclesiam) loquitur, sed qua eorum auri (uti jactant) quasi latenter inspirantur.* Enimverò, ut ante Gregorium Vincentius Lirinensis communit. cap. 5. observavit, *audem polliceri & dicere, quòd in Ecclesia sua, id est in communionis sue conventiculo, magna & specialis, & prorsus personalis quedam sit Dei gratia, adeo ut sine labore, sine ullo studio, sine ulla industria, etiamsi nec quarant, nec petant, nec pulsent, quicumque illi ad numerum suum pertinent, tamen ita divinitus dispensentur, ut . . . numquam possint offendere pedem suum, id est numquam scandalizari.* Sic impiissimus etiam Mahometes specialius sibi Archangeli Gabrielis revelationem finxit. Et Faustus Manichæus persuadere conatus est Spiritum sanctum ple-

nariâ autoritate sibi adesse, ut testis est Augustinus 6. Confess.

8º. nullus Calvinista (& idem est de 420 Lutheranis) certus esse potest privatum spiritum suum dirigi & agitari à Spiritu sancto: nullus ergo Calvinista per eum certò discernere potest canonicam Scripturam à non canonica, legitimamque Scripturæ versionem atque intelligentiam à spuria. Consequentia optima est. Probatur antedicens: quia non omnis Calvinista, in omnibus, quæ sibi dicitur privatus spiritus, dirigitur & agitur à Spiritu sancto. Aliàs omnes agerentur uno eodemque Spiritu, nec proinde tot inter ipsos forent dissensiones, & scissuræ. Si ergo non omnes sectatores Calvini præditi sint Spiritu sancto, quæro quinam ex ipsis præ aliis eo præditi sint? Nullâ profectò certâ regulâ quæstionem hanc resolvere possunt. Qui quis enim asseruerit se præ aliis eo præditum, ex nulla id Scriptura certa, nullo indicio certo probare poterit. Cur enim Arminianus præ Gommarista, vel contrâ? In celebri certè controversia inter Arminianos, & Gommaristas, pro cujus terminatione synodaliter congregati sunt totius sectæ Calvinianæ Proceres ac Ministri Germani, Galli, Angli, Batavi, &c. patuit quàm inaniter illi jactent adesse sibi Spiritum sanctum: cùm post omnem discussionem, Synodus illa nihil eâ certitudine definire potuerit, cui Arminiani, per eam Synodum condemnati, in conscientia se submittere tenerentur, uti num. 409. vidimus.

9º. nullus Calvinista certus esse potest 421 se veram habere fidem: ergo nec ullus eorum certus esse potest, se habere Spiritum sanctum, quem non habent, qui veram fidem non habent. Probatur antedicens ex duobus Calvini dogmatibus, quorum primum est, veram fidem infundi solis electis, & prædestinatis. Alterum est, veram fidem semel susceptam numquam amitti. Primum his verbis tradit Calvinus l. 3. Instit. c. 11. §. 11. *In fidem non illuminantur, nec Evangelii efficaciam verè sentiunt, nisi qui præordinati sunt ad salutem.* Quod paulò post confirmat dicens, *reprobos non recipere verum fides lumen.* Secundum tradit in Harmonia ad Matth. cap. 13. versu 20. *Cordibus fidelium semel infixæ Dei veritas, numquam effluit, sed usque in finem viget.* Item, *ut nunquam extinguitur Spiritus ille; ita & fidem, quam semel insculpsit, piorum cordibus evanescere & perire, impossibile est.*

Hinc sic argumentor: Spiritum sanctum 422 non habet, nisi qui veram habet fidem. Sed nullus ex vobis certus esse potest se habere veram fidem: ergo nullus ex vobis certus esse potest se habere Spiritum sanctum. Probatur minor: quia nullus ex vobis certus esse potest quòd non excidet à fide, ipsomet Calvino epist. 68. dicente: *Assi-*
due

due ad mentem veniat illud Pauli, quosdam a fide excidisse, quod alienati fuissent a bona conscientia, ne ipsi quoque tam horrendi naufragii simus exempla alius. Nullus autem certus esse potest se habere veram fidem, nisi certus quod non excidet ab ea, iuxta dogma secundum. Sed nec certus esse potest se habere veram fidem, nisi certus se esse de numero predestinatorum, iuxta dogma primum. Atqui iuxta Scripturam nemo (regulariter loquendo) certus esse potest se esse de numero predestinatorum: cum certum de eo fundamentum nullus habeat ex Scriptura, imò oppositum Scriptura contestetur dicens: *Nemo scit an amore, an odio dignus sit.* Nec interior persuasio de eo certitudinem afferre potest. Patente quippe Calvino l. 3. Instit. c. 2. *tot vanitatis recessus habet, tot mendacii latebris scætet cor humanum, tam fraudulenta hypocrisis reclusum, ut seipsum sapè fallat. Et experientia ostendit reprobos interdum simili ferè sensu atque electos affici, ut ne suo quidem iudicio quidquam ab electis differant.*

422 Ex his patet, à Calvinistis certò discerni non posse, quinam ex ipsis Dei Spiritu præditi sint (atque adeò incertum esse quidquid ab ipsis in fidei controversiis occurrentibus definitur, prout Synodus ipsorum Dordracena palàm declaravit) neque id certò de seipsis dijudicare possunt, nisi Calvinum suum, in verbis proximè relatis, ipsam quoque experientiam mendacem faciendo. Multò minùs id certò dijudicare possunt de aliis: utpote de quibus multò minùs certò cognoscere possunt, an sint prædestinati: an non à vera fide defecturi, &c. ?

423 10°. Non habet sanctum Dei Spiritum, neque ex eo docet, qui in doctrina fidei sibi & Scripturæ contradicit, vinciturque multipliciter blasphemus adversus Dominum, & adversus Christum ejus, impudenter mendax Scripturarum depravator, &c. Tales sunt Lutherus, Calvinus, &c. Ergo. Et multiplices quidem utriusque contradictiones apud Franciscum le Roy in suo Labyrintho, & Ardekinum in Theol. tripart. p. 1. tract. 3. a. 2. videri possunt. Ipsos Scripturæ evidenter contradicere, tum in aliis, tum in dogmate de sufficientia solius fidei sine operibus ad salutem, manifestum est partim ex dictis num. 385. partim ex eo quòd necessitatem operum Scriptura passim inculcet. In quo etiam puncto veriti non sunt Scripturam depravare. Nam ubi in epist. 2. Petri c. 1. editio vulgata & antiquissima habet: *Satagite, ut per bona opera certam vocationem vestram, & electionem faciatis:* Lutherus in scripturis suis, auctoritate suâ, delevit *ly per bona opera.* Et ubi in epist. ad Rom. c. 3. v. 28. Apostolus dicit hominem justificari per fidem: Lutherus adjunxit, *per solam fidem.* Similiter ubi Joan. 6. v. 50. Biblia antiquissima habent: *Ego*

sum panis vivus: Calvinus loco *ly vivus,* ponit *vivificans.* Utriusque in Deum & Christum blasphemias vidimus num. 382. & 404. Lutheri denique mendacia & imposturæ constant imprimis ex eo quòd ad Evangelium, in festo Annuntiationis, impudenter dicat, *Papistas Virginem Mariam, Deum constituisse,* & lib. contra Ambros. Catharinum, eosdem animæ immortalitatem non credere. Et lib. de Conciliis aperto mendacio imponit Hieronymo, quòd in Litteris ad Damasum voluerit expungi vocem *Homoousion,* de qua Hieronymus nunquam dubitavit. Et colloq. Latin. cap. de damnat. & inferno, negat Augustinum quidquam habere de purgatorio; quòd tamen cæteris frequentius aluit Augustinus, ut videre est l. 2. de Genes. contra Manich. c. 21. in Psal. 37. l. 21. Civit. 16. &c. Deinde in lib. contra Regem Angliæ: *Certus sum (inquit) quòd doctrinam meam de celo habeam. In eo tamen seipsum mendacem facit to. 7. Wittemberg. fol. 133. dum suam de eo incertitudinem fatetur: Cor meum ita affectum est, ut sperem me in Dei nomine hoc opus aggressum esse, non sum tamen ejus audacia, ut de eo iudicium feram, & publicè predicem, pro certo aliter non esse. Nollem libenter divinum iudicium super hac re sustinere.* Et in colloq. Illebiens. de Christo fol. 96. *Sapè sic mecum cogito: prope modum nescio, quo loco sim, & utrum veritatem doceam.* Et apud Fitzimon l. 1. c. 11. aliquando ingenuè testatus est, *se non posse credere, qua aliis predicaret.* Nec superioribus imposturis contentus to. 2. Jenens. German. fol. 19. anno 1522. vaticinatus est, quòd si per duos adhuc annos à se, suisque pseudo-evangelium suum prædicaretur, tamquam fumus evanesceret *Papa, Episcopi, Cardinales, Sacerdotes, Monachi, Miniales, Campana, Patres, Missa, &c.* Hæc tamen omnia perseverant, tametsi annis 24. supervixerit, per seque & suos prædicare perrexerit. In libro etiam contra Regem Angliæ: *Dogmata (inquit) mea stabunt, & Papa cadet, invitis omnibus portis inferni, & potestatibus terra & maris. Instat enim mors Papatus, &c.* Imposturam tamen ipsius contrarius manifestat eventus, sicut & ea quæ ipsemet alibi in contrarium dixit, ut in locis communibus classe 3. pag. 40. *Timeo quòd ista doctrina, nobis eximètis, iterum obscurabitur.* Et iterum: *Si nostra Ecclesia... sic subverteretur, ut me amplius Doctorem suum agnoscere non vellet: id quòd aliquando fiet, si non viventibus nobis, tamen sublatis.* Et in colloq. tit. de bonis Ecclesiasticis: *Conamur Papam; & Episcopos extirpare, sed frustra, nihil proficimus. Quæ cum non consistant cum superiori assertionem tam asseveranter ab ipso jactitata: Dogmata mea stabunt, & Papa cadet, invitis omnibus portis inferni; recognoscat ergo Lutherus dictum suum in as-*

serionibus Teutonicis artic. 25. *Qui semel mentitur, hic certissime ex Deo non est, & suspectus in omnibus habetur.* Et lib. contra Emserum: *Si semel deprehenderet ita mentitus, falsus, & crasse stolidus; jam tota doctrina, & fidelitas finem penitus haberet, & unusquisque me pro nequam, & infami nebulone (ut equum est) habiturus esset.*

424 Perpicua Calvinii mendacia & impostura videri possunt lib. 4. Institut. ipsius cap. 7. §. 27. ubi impudentissime sic imponit: *Quasi verò dubium sit, qualem religionem sint jam pridem professi Pontifices, cum toto Cardinalium Collegio, & hodie profiteantur. Primum enim arcana illius Theologia, qua inter eos regnat, capiti est, nullum esse Deum. Alterum, quacumque de Christo scripta sunt, & docentur, mendacia esse, & imposturas. Tertium, doctrinam de vita futura, & ultima resurrectione, meras esse fabulas. Jam pridem hac ordinaria capit esse Pontificum religio. Magistrum discipuli sequuntur in Batavia Ministri, quibus (teste Illustrissimo Caltoriensis) nihil magis familiare est, quam passim & publice vociferari, sacras Scripturas apud Catholicos summo haberi contemptui, & in prima librorum prohibitorum classe collocari. Quid mirum ista ab iis impudenter effutiri, qui Papam esse Antichristum habent pro articulo fidei. Quod mendacium Scriptura sacra perspicue refellit: utpote secundum quam Antichristus venturus est in fine temporum, & solum regnaturus tribus annis cum dimidio. Daniel. 7. & 12. Romani autem Pontifices plusquam à mille septingentis annis tenent Ecclesie Principatum. Antichristus dicit se esse Christum, seu Messiam. Matth. 24. Romanus verò Pontifex, se Christi Vicarium dicit. Antichristus se palam opponet cruci Christi. Danielis 11. & 2. Thessal. 2. Romanus Pontifex Christi crucem adorat. Antichristus jure tollet sacrificium. Daniel. 8. Romanus Pontifex tuetur illud, docet quotidie peragendum, & sæpe ipse peragit. Antichristus sedebit Hierosolymis in Templo, ostendens se tanquam sit Deus, imò extollet se supra omne quod dicitur Deus. 2. Thessal. 2. Interficiet Eliam & Enoch. Apoc. 11. Christianos toto orbe persequetur. Matth. 24. Nihil verò horum quadrat in Romanum Pontificem. Quod enim hæretici dicunt, ipsum finere se adorari, ut Deum, calumnia est: cum non adoretur cultu latræ, ut Deus; sed dulæ, ut homo Christi Vicarius, eo modo quo Elias 3. Reg. 18. & Elizeus 4. Reg. 2. Ecce qui se pro Apostolis, & Evangelistis, & pro ore Dei venditant, mendaces inventi sunt. Eant ergo ipsi, eant sectatores Lutheri & Calvinii, seque à Spiritu sancto afflatos prædicent, nulla in ipsis agnoscimus indicia Spiritus Dei, sed spiritus diaboli: quo insuper Calvinus non erubuit Deum peccati autorem facere. Cujus hac*

in re tententiam Olandus Doctor Oxoniensis Primarius, tamen sectarius, in solemnè actu Academiæ Oxoniensis, ex alta Cathedra, in mille hominum præsentia, apud Petrum Cudsemium, ex Calvinista Catholicum, in causa Calvinii desperata dixit, nec defendi, nec excusari posse, Calvinumque fuisse quidem virum doctum, sed non scripsisse in omnibus catholicè. Si verò Calvinus in re omnium gravissima tam cæcè prolapsus est, quæ fide dignus est in cæteris? Sanè (ut bene Becanus) verisimile non est, Spiritum sanctum per illud Calvinii os, quod tam tetrum errorem contra divinam bonitatem exhalavit, sanam, & reformatam doctrinam profeminasse. Verùm in ipsum quadrat censura Lutheri in Zuinglium to. 2. German. Wittemb. fol. 190. de Cena Domini: *cum pro hæretico habendum, fugiendamque cum omni doctrina sua, qui negare ausit publicum fidei articulum.* Et propterea à Zuinglio nullum caput Christiana religionis rectè doceri.

Denique non sunt afflati Spiritu Dei, sed 425 spiritu diaboli, qui docent hæreses in primitiva Ecclesia damnatas (ipsis etiam Lutheranis & Calvinianis, cum Luthero & Calvinio fatentibus, primitivam Ecclesiam, quæ hæreses illas damnavit, ab omni errore immunem fuisse, veramque Christi Ecclesiam fuisse.) Sed Luthers & Calvinus cum sectariis suis docent hæreses in primitiva Ecclesia damnatas. Ut 1º bona opera non esse ad salutem necessaria, quæ fuit hæresis Simonis Magi, teste Irenæo l. 2. c. 20. Et Eunomianorum circa annum 360. ab Ecclesia damnatorum, teste Augustino, hæresis 54.

2º traditiones esse rejiciendas, solum 426 Scripturam recipiendam. Quod in Ario, Nestorio, Eutyche, & Dioscoro primaeva Ecclesia damnavit, ut constat ex VII. Synodo act. 1. & Augustino l. 1. contra Maximum c. 2.

3º negant Sacramentum Confirmationis 427 & Pœnitentiæ. Quod in Novatianis olim damnatum esse testis est Cyprianus l. 4. epist. 2.

4º negant orandum pro defunctis, je- 428 junandum per Quadragesimam, &c. Quæ est vetustissima hæresis Aëtianorum, teste Epiphano, & Augustino de hæres. c. 33.

5º cum Vigilantio (apud Hieronymum) 429 & Iconomachis ab Ecclesia damnatis (teste Cedreno, & Nicephoro) improbant venerationem Reliquiarum, imaginumque Christi & Sanctorum, tanquam idololatricam. Et alia ejusmodi, in quibus cum hæreticis primorum sæculorum contra veram Ecclesiam conspirant. Nihil verò istorum Ecclesia Romana recipit, sed Ecclesie primitivæ, seu Christi & Apostolorum depositum fideliter custodit, maleus extrema quæque pati supplicia, mortem, exilia, rapinas bonorum, quàm vel unicum articulum ab Ecclesia primitivæ damnatum admittere. Sola proinde vera

vera est Christi Ecclesia, non verò illa, quæ cum inimicis Christi olim damnatis conspirant.

CAPUT XXXIV.

Sola Ecclesia Romana habet infallibilem fidei regulam: sola proinde vera.

430 **C**onsecutio probatur: quia vera Christi Ecclesia infallibilem habere debet fidei suæ regulam, quâ controversias subnascentes dirimere possit. In vera quippe Christi Ecclesia omnia esse non possunt incerta, litibusque interminatis plena. At sine infallibili regula fidei, omnia sunt incerta, & plena litibus interminatis.

431 **S**ola verò Ecclesia Romana, non verò Lutherana, Calviniana, talem fidei suæ regulam exhibere possunt. Quod quidem de Lutherana, & Calviniana constat ex dictis cap. 32. Romana verò pro infallibili regula fidei habet tum Scripturam sacram, tum Christi & Apostolorum traditiones non scriptas, siquæ pro regula fidei habet verbum Dei scriptum & non scriptum, verum ab adulterino discernens, per infallibile visibilem Ecclesiæ, vel Capituli illius iudicium, ut infra.

CAPUT XXXV.

S. Scriptura, licet non sola, est infallibilis fidei regula.

§. I.

Scriptura sacra definitio.

432 **S**criptura sacra est verbum Dei scriptum. Verbum (inquam) Dei, non latè sumptum (quomodo conciones, seu pias instructiones vocamus verbum Dei, licet S. Scripturæ verbis non exprimentur) sed strictè sumptum pro sermone à Spiritu sancto inspirato & dictato; non quoad substantiam dumtaxat, sed & quoad expressiones & verba; non quòd ista individua verba, quæ jam habemus, dictata fuerint isto idiomate, latino scilicet, gallico, flandrico, &c. (aliàs Biblia latina, quam habemus, dici non deberet Scriptura sacra, uti nec in gallicam, vel flandricam linguam translata: nec enim isto idiomate dictavit eam Spiritus sanctus, sed pro magna parte idiomate hebraico; pro altera parte græco) sed quòd textus originalis, eo modo scriptus fuerit à Scrip- toribus sacris, quo dictatus fuit à Spiritu sancto. Undè sive Scriptura latinè scripta sit, sive gallicè, &c. dici debet Scriptura sacra, dummodò verba & expressiones ipsius respondeant, quoad significationem, verbis in textu originali expressis, ita ut per translationem in aliud idioma non solum expressus fuerit sensus primarius, seu

Tom. II.

primò obvius, sed & vis seu energia verborum expressionumque idiomatis, in quo primitus scripta fuit, quantum fieri potuit in idiomate, in quod facta est translatio. Neque enim vis est in sono vocis, sed in significatione & energia expressionum, quæ servatà, Scriptura in aliud idioma translata, dicitur quidem Scriptura sacra; dependent tamen ab idiomate, in quo fuit à Spiritu sancto dictata: ita ut, difficultate occurrente, ad textum originale recurri possit & debeat, ut videatur, nùm translatio per omnia correspondeat expressioni originali. Magna proinde differentia est inter verba S. Scripturæ, & verba Conciliorum: tametsi enim Spiritus sanctus sic assistat Conciliis Generalibus, ut infallibiles sint definitiones ipsorum, saluberrimæque decreta ad morum reformationem, & disciplinam ecclesiasticam spectantia; omnia tamen verba, quibus exprimuntur, dictata non censentur à Spiritu sancto.

Et hinc longè majorem reverentiam (ob majorem excellentiam) debemus verbis & expressionibus S. Scripturæ, quàm Conciliorum (licet Conciliorum definitiones non minùs infallibiles sint, ut dixi) quòd enim Scripturæ sacre expressiones dictatæ fuerint à Spiritu sancto, Scriptura ista testatur 2. Tim. 3. *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est, &c.* Et 2. Petr. 1. *Spiritu sancto inspirati, locuti sunt sancti Dei homines.* Testantur & Patres. Scripturam quippe à Spiritu sancto prolata esse, expressio est Chrysostomi homil. 40. in Joan. à Spiritu sancto dictatam; expressio Augustini in Psal. 59. Testantur etiam Patres, sacros Scriptores fuisse velut calamos Spiritus sancti, juxta illud: *Lingua mea calamus scribae velociter scribens.* Ita S. Augustinus in Psal. 44. & Theodoretus Præfat. in Psalms. S. Irenæus l. 2. contra hæreses c. 47. probat, Scripturas esse profectas, ex eo quòd à Verbo Dei, & à Spiritu ejus sint dictæ. S. Gregorius Præfat. ad libros Moralium, agens de Authore libri Job 1. cap. 1. sic loquitur: *Quis hæc scripserit, valde supervacue queritur; cum tamen Author libri Spiritus sanctus fideliter credatur. Ipse igitur hæc scripsit, qui hæc scribenda dictavit; ille scripsit, qui & illius operis inspirator extitit, & per scribens vocem imitanda ad nos ejus facta transmisit.* Quod ista declarat similitudine: *Si magni cujusdam viri epistolis susceptis, legeremus verba, eaque quo calamo scripta fuissent quæreremus; ridiculum profecto esset, si non epistolarum & Authorem scire, sensumque cognoscere, sed quali calamo earum verba expressa fuerint, indagare studeremus. Cum ergo rem cognoscimus, ejusque rei Spiritum sanctum Authorem tenemus, quando Scriptorem quærimus, quid aliud agimus, nisi legentes literas de calamo perferuari?*

Quòd si Scriptura sacra sit à Spiritu san-

X